

KANCELARIA SENATU

BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

BKS/DPK-134-32436/4/16 JB

79-19/16

Warszawa, dnia 16 maja 2016 r.

Nr: 32436/4	Data wpływu 18 marca 2016 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 11 maja 2016 r.

TŁUMACZ PRZYSIĘGŁY

TEMAT

JĘZYK MIGOWY

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Stanisław Porowski.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą skreślenia art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego, który wyłącza tłumaczy języka migowego z wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji postuluje, aby osoby wykonujące zwód tłumacza polskiego języka migowego, obecnie posiadające status tłumacza biegłego, mogły uzyskać status tłumacza przysięgłego. Proponowana zmiana wiąże się również z potrzebą zdefiniowania, przy współpracy z Polską Radą Języka Migowego, nowych zasad i kryteriów egzaminacyjnych dla kandydatów na tłumaczy polskiego języka migowego. Sprawdzenie wiedzy i umiejętności kandydata byłoby prowadzone na poziomie równoznacznym z egzaminem certyfikacyjnym z języka obcego. Egzamin byłby nadzorowany i sprawdzany przez przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości, zaś w komisji egzaminacyjnej zasiadaliby m.in. przedstawiciele stowarzyszeń zrzeszających osoby głuche.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego (Dz. U. z 2015 r., poz. 487, ze zm.) w art. 1 ust. 2 wskazuje, że tłumacz języka migowego nie posiada uprawnień do wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego.

Art. 2 ust. 1 ustawy określa kryteria jakie musi spełnić kandydat na tłumacza przysięgłego – posiada:

- obywatelstwo polskie albo obywatelstwo jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, obywatelstwo Konfederacji Szwajcarskiej albo obywatelstwo innego państwa (jeśli przepisy na to zezwalają),
- znajomość języka polskiego,
- pełną zdolność do czynności prawnych,
- niekaralność za przestępstwo umyślne, przestępstwo skarbowe lub za nieumyślne przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu obrotu gospodarczego,
- ukończone studia wyższe,
- pozytywny wynik z egzaminu umiejętności tłumaczenia z języka polskiego na język obcy oraz z języka obcego na język polski.

Egzamin na tłumacza przysięgłego przeprowadza Państwowa Komisja Egzaminacyjna powołana przez Ministra Sprawiedliwości na 4 letnią kadencję (art. 3).

Egzamin składa się z dwóch części: pisemnej i ustnej, podczas których kandydat dokonuje tłumaczenia z języka polskiego na język obcy oraz z języka obcego na język polski (art. 4).

Prawo do wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego potwierdzone jest świadectwem wydanym przez Ministra Sprawiedliwości, złożonym ślubowaniem oraz wpisem na listę tłumaczy przysięgłych (art. 5 i 6).

Zgodnie z art. 13 ustawy tłumacz przysięgły uprawniony jest do:

- sporządzania i poświadczania tłumaczeń z języka obcego na język polski, z języka polskiego na język obcy, a także do sprawdzania i poświadczania tłumaczeń w tym zakresie, sporządzonych przez inne osoby,
- sporządzania poświadczonych odpisów pism w języku obcym, sprawdzania i poświadczania odpisów pism, sporządzonych w danym języku obcym przez inne osoby,
- dokonywania tłumaczenia ustnego.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie biegłych sądowych (Dz. U. Nr 15, poz. 133) w § 12 prezentuje katalog warunków jakie musi spełnić kandydat na biegłego:

- korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- ukończył 25 lat życia,
- posiada teoretyczne i praktyczne wiadomości specjalne w danej gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innej umiejętności, dla której ma być ustanowiona; poświadczone odpowiednimi dokumentami,
- daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków biegłego,
- wyrazi zgodę na ustanowienie jej biegłym.

Wyjątkiem od powyższej reguły (wskazanej w § 12) są wymagania określone dla biegłych w dziedzinie języka migowego. Zgodnie z § 13 biegłym języka migowego może być osoba, która:

- ukończyła 21 lat życia,
- posiada "Certyfikat drugi - "T2" - tłumacz-biegły w zakresie języka migowego" lub tytuł eksperta tego języka, wydane przez Polski Związek Głuchych.

Procedura certyfikacji tłumaczy języka migowego na poziomie T2 (obowiązuje od 2014 r.) ustanowiona została przez Polski Związek Głuchych (PZG).

Certyfikat kompetencji tłumacza języka migowego zwany dalej „Certyfikatem T2” jest dokumentem potwierdzającym umiejętność komunikowania się z osobami z uszkodzonym słuchem oraz tłumaczenia w języku migowym na poziomie biegłym.

O certyfikat T2 może ubiegać się osoba, która:

- ukończyła 24 lata,
- posiada wykształcenie wyższe,
- posiada ważny certyfikat T1 co najmniej od 2 lat,
- posiada obywatelstwo polskie,
- ma pełną zdolność do czynności prawnych,
- korzysta z pełni praw publicznych,
- nie toczy się przeciwko niej postępowanie karne, dyscyplinarne lub postępowanie o ubezwłasnowolnienie,
- nie jest skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Certyfikat T2 wydawany jest na czas określony przed upływem, którego należy potwierdzić posiadane umiejętności na egzaminie przedłużającym ważność certyfikatu T2. Istotnym warunkiem przystąpienia do egzaminu jest przedstawienie opinii z przebiegu pracy w charakterze tłumacza języka migowego z ostatnich 3 lat oraz inne dokumenty świadczące o aktywnej działalności na rzecz osób niesłyszących.

PRACE LEGISLACYJNE:

brak

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

W Sejmie trwają prace nad petycją wniesioną przez Stanisława Porowskiego w sprawie zmiany ustawy z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego poprzez uchylenie art. 1 ust. 2, wyłączonego z zakresu stosowania ustawy tłumaczy języka migowego (...). Petycja (BKSP-145-63/16) została skierowana 2 marca 2016 r. do Komisji do Spraw Petycji.

INFORMACJE DODTKOWE:

W komentarzu Mateusza Kaczochy do art. 1 do ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego autor stwierdził, że „Wyłączenie tłumaczy języka migowego spod zakresu podmiotowego ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego podyktowane było tym, iż

tłumacze ci mają na ogół status biegłych i w konsekwencji do nich stosuje się regulacje dotyczące biegłych sądowych”.

Polski Związek Głuchych (PZG) jako stowarzyszenie zajmuje się m. in. organizowaniem i prowadzeniem działalności szkoleniowej w zakresie języka migowego dla różnych grup społecznych i zawodowych (§ 10 i 12 Statutu PZG).

W 2003 r. Zarząd Główny PZG powołał Centrum Edukacyjne Języka Migowego (CEJM). Do głównych zadań CEJM należy tworzenie systemu edukacji i kształcenia osób słyszących, słabo słyszących i głuchych w zakresie znajomości, metodyki nauczania i tłumaczenia języka migowego; organizowanie i prowadzenie egzaminów dla nauczycieli, wykładowców, pracowników służb społecznych, pracowników służb medycznych, tłumaczy oraz biegłych tłumaczy języka migowego.

Od 2013 r. PZG postanowił rozpocząć prowadzenie kursów i certyfikacji z zakresu polskiego języka migowego.

Rodzaje języka migowego (art. 3 ust. 2-4 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. Nr 209, poz. 1243, ze zm.):

- polski język migowy (PJM) – jest to naturalny wizualno-przestrzenny język komunikowania się osób uprawnionych,
- system językowo-migowy (SJM) - jest to podstawowy środek komunikowania się osób, w którym znaki migowe wspierają wypowiedź dźwiękowo-artykulacyjną,
- sposób komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN) - jest to podstawowy środek komunikowania się osób uprawnionych, w którym sposób przekazu komunikatu jest dostosowany do potrzeb wynikających z łącznego występowania dysfunkcji narządu wzroku i słuchu.

Piotr Stanisławski w artykule „Świat osób głuchych: Walka o języki” (Integracja 3/2009) wyjaśnił „Naturalny język migowy, jakim porozumiewają się głusi (oficjalnie nazwany polskim językiem migowym – PJM), jest odmiennym językiem z własną gramatyką i własnymi środkami wyrazu. Mówiąc wprost, osoba taka miga w języku głuchych.

System Językowo-Migowy (SJM) powstał w latach 60. XX wieku stworzony przez prof. Bogdana Szczepankowskiego dla osób słyszących, aby mogły porozumiewać się z osobami głuchymi. W ścisłym tego słowa znaczeniu SJM jest tylko przekazywanym znakami migowymi językiem polskim. Z polską gramatyką, składnią, a nawet fonetyką, gdyż użytkownicy wypowiadając słowa, jednocześnie migają.

Tym, co łączy naturalny PJM ze sztucznym SJM, są jedynie wspólne znaki (nie wszystkie), które drugi język zapożyczył z pierwszego”.

Różnica w stosowaniu obu języków miganych jest widoczna na etapie szkolnym. „Wielu pedagogów stosujących SJM, stykając się w klasie po raz pierwszy z głuchym dzieckiem, nie potrafi się z nim porozumieć, gdyż uczeń używa PJM, który jest, dla niego pierwszym przyswojonym, naturalnym systemem porozumienia się. Nauczyciele rozpoznają znaki, ale nie chwytają sensu zdań dzieci. Migają bowiem różnymi językami. Podobny problem pojawia się gdy na ekranach telewizorów osoby głuche widzą tłumaczenie migowe lektora. Przeważa w nim SJM, sztuczny system. Osoby głuche posługujące się PJM niewiele z tego rozumieją. Gdyby tłumaczenie było w PJM, wtedy przekładu nie zrozumieliby ludzie znający tylko SJM”.

W ocenie prof. B. Szczepankowskiego Przewodniczącego Polskiej Rady Języka Migowego: „głusi rozmawiając między sobą w naturalnym języku migowym (PJM), przenoszą reguły gramatyczne i składnię tego języka na język polski (co jest zauważalne tekstach pisanych przez głuchych). W rezultacie posługują się pidżynem (pidgin – to język powstały na bazie dwóch lub więcej języków o uproszczonej składni i słownictwie) i niewielu uczniów opanowuje polszczyznę. Lepiej byłoby, gdyby nauczyciele znali także naturalny Polski Język Migowy, lecz 95 proc. z nich włada wyłącznie SJM”.

Kursy z Polskiego Języka Migowego prowadzą: Instytut Głuchoniemych i Instytut Polskiego Języka Migowego, natomiast kursy systemu – Systemu Językowo-Migowego organizuje Polski Związek Głuchych.

OPRACOWAŁA

Joanna Baranowska

DYREKTOR

Anna Pomianowska-Bak